

รูปแบบการเรียนการสอนศีลธรรมที่เหมาะสมของครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน

An appropriate model for teaching morality in schools of buddhist monk teachers

พระมหาวิไลศักดิ์ หงษ์ศรี^{1*}, เสนอ ภิรมจิตร์ผ่อง², ชมพูนุท โมราชชาติ³

Pramaha Wilaisak Hongsr^{1*}, Saner Piromjitpong², Chompunoot Morachat³

¹สาขาพุทธศาสตร์การพัฒนากุมิภาค คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

²คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

³คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

* ผู้เขียนหลัก: vilisak.p@hotmail.com

Received: 24 June 2015; Revised: 1 September 2015; Accepted: 15 October 2015; Available online: 15 December 2015

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนการสอนศีลธรรมของครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน 2) เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนสำหรับครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน และ 3) เพื่อประเมินรูปแบบการเรียนการสอนศีลธรรมของครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน การวิจัยแบ่งเป็น 3 ระยะ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย (1) แผนจัดการเรียนรู้ (2) แบบประเมินแผนจัดการเรียนรู้ (3) แบบประเมินเนื้อหาการเรียนการสอน (4) สื่อประกอบการเรียนการสอน (5) แบบประเมินสื่อประกอบการเรียนการสอน และ (6) แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนโรงเรียนเทศบาลวารินวิชาชาติ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 40 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบเป็นกลุ่ม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบค่าที ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนการสอนศีลธรรมในโรงเรียน ครูพระสอนศีลธรรม ขาดความรู้ความสามารถในรูปแบบการสอน ขาดแคลนสื่อวัสดุอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอน ไม่มีความเข้าใจหลักสูตรและเนื้อหาเพียงพอ ขาดเทคนิควิธีการสอน ขาดจิตวิทยา ขาดความรู้ด้านการวัดการประเมินผล และขาดขวัญกำลังใจ 2) รูปแบบการเรียนการสอนศีลธรรมที่เหมาะสมของครูพระสอนศีลธรรมมีองค์ประกอบ 4 ประการ คือ 2.1) หลักการของรูปแบบ มี 5 หลักการ ได้แก่ (1) ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง (2) ผู้เรียนประเมินตนเองทั้งก่อนเรียนและหลังเรียน (3) การสร้างกระบวนการเสริมแรง (4) การมีส่วนร่วม และ (5) การฝึกปฏิบัติ 2.2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ คือ (1) เพื่อให้ได้ผลการเรียนที่ต้องการตามมาตรฐานและตัวชี้วัด (2) เพื่อให้ผู้สอนสามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนได้ (3) เพื่อให้เกิดสิ่งแวดล้อมในการเรียนการสอนที่เหมาะสม (4) เพื่อให้การเรียนการสอนสอดคล้องกับหลักการของรูปแบบ และ (5) เพื่อให้ผู้เรียนพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 2.3) กิจกรรมการเรียนการสอน มี 3 ขั้นตอน คือ (1) ขั้นนำ (2) ขั้นสอน และ (3) ขั้นสรุป 2.4) การวัดและการประเมินผลประกอบด้วย (1) การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (2) การวัดความพึงพอใจของผู้เรียน (3) การประเมิน รูปแบบการเรียนการสอนศีลธรรมที่เหมาะสมของครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนซึ่งปรากฏผลดังนี้ 3.1) รูปแบบการจัดการเรียนการสอนศีลธรรมของครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ (82.5/87.9) ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์(80/80) 3.2) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนการสอนศีลธรรมของครูพระสอนศีลธรรมในระดับมากที่สุด (\bar{x} = 4.57) 3.3) นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน เท่ากับ 35.5 คะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน เท่ากับ 32.9 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : รูปแบบการจัดการเรียนการสอน, การสอนศีลธรรม, ครูพระสอนศีลธรรม

Abstract

The purposes of this research were: 1) to examine the current conditions of teaching morality at schools by Buddhist monks, 2) to develop a model for teaching morality of Buddhist monks, and 3) to evaluate a model for teaching morality at school. This research was divided into three phases. The research instruments consisted of (1) lesson plans, (2) an evaluation form for lesson plans, (3) an evaluation form for contents, (4) teaching media, (5) an evaluation form for teaching media, and (6) the achievement tests. The subjects of the research were 40 Prathom Suksa 4 students, selected by means of a cluster random sampling technique. The data were analyzed by means of percentage, means, standard deviation, and t-test. The results were as follows: 1) The current conditions of teaching morality management at schools are that Buddhist monks lack knowledge and competency on teaching approaches, have limited use of teaching materials and medias have inadequate understanding of curriculum and contents, and have limited teaching techniques, psychology, testing knowledge, evaluation, and morale support; 2) The appropriate model of teaching morality of Buddhist comprised four components: 2.1) *Principles* : (1) self-instructed learning, (2) self-evaluation both before and after learning, (3) establishment of reinforcement process, (4) participation, and (5) practice; 2.2) *Model Objectives*: (1) to obtain the learning achievement in accordance with standards and indicators, (2) to enhance teachers' competency in designing instructional activities, (3) to promote desirable teaching environments, (4) to create the instruction in line with the model's principles, and (5) to create student satisfaction towards the constructed model; 2.3) *Learning and teaching activities* consisted of three steps (1) introduction, (2) teaching, and (3) conclusion; 2.4) *Measurement and evaluation*: (1) evaluation of learning achievement and (2) student satisfaction assessment. 3) The Model evaluation was as follows: 3.1) Morality teaching management model of Buddhist monks yielded the efficiency index of 82.5/87.9, which surpassed the established criteria of 80/80; 3.2) Students' satisfaction showed that the students were highly satisfied with the teaching model with the mean scores of 4.57; 3.3) The students' achievement test scores after the intervention was at 35.5, which was significantly higher than that of before 32.9. The students' learning achievement after the intervention was higher than that of before at the .05 level of significance.

Keywords: Model for morality teaching management, Morality teaching, Morality teaching monk

1. บทนำ

สถาบันพระพุทธศาสนามีความสำคัญยิ่งต่อสังคมไทย มีบทบาทและอิทธิพลอยู่ในวิถีชีวิต ความมั่นคงของสถาบันพระพุทธศาสนาขึ้นอยู่กับการศึกษาของคณะสงฆ์เป็นสำคัญ พระสงฆ์ที่มีความรู้ดี ปฏิบัติดี ย่อมจะสามารถช่วยเหลือค้ำชูสังคมไทยให้รุ่งเรือง โดยอบรมศีลธรรมแก่ชุมชน และรักษาประเพณีที่ดีงามของสังคม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม [1] เป็นหลักสูตรที่กำหนดให้นักเรียนได้ศึกษาคุณธรรมจริยธรรมที่ดีงามโดยมีครูประจำการทำหน้าที่ให้ความรู้ และมีพระสงฆ์เข้าไปช่วยอบรมคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียน ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการประสานงานช่วยเหลือกันระหว่าง 3 ส่วน คือ วัด บ้าน และโรงเรียน

นับตั้งแต่ปี 2548 กระทรวงวัฒนธรรมได้ทำข้อตกลงร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อให้ส่งพระสงฆ์ไม่น้อยกว่า 58,073 รูปไปสอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) โดยเฉพาะในโรงเรียนวิถิพุทธ ซึ่งมีอยู่มากกว่า 10,000

แห่ง กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม ได้วิเคราะห์เหตุผลความจำเป็นในบริบทที่เกี่ยวข้องทุกด้าน และมีแนวคิดจะเพิ่มครูพระที่จะไปสอนโรงเรียน เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของกระทรวงศึกษาธิการ ครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศ คือ 1 ตำบล ต่อ 1 รูป โดยจะขยายเพิ่มขึ้นอีก 4,000 รูปเป็นการนำร่อง โดยมุ่งเน้นประโยชน์ที่จะได้รับ คือ ผู้เรียน เด็ก เยาวชน นักเรียน นักศึกษา และมีเป้าหมายเพิ่มจำนวนครูพระให้มากขึ้นเป็น 200,000 รูป เพื่อให้ครอบคลุมพื้นที่ตามเป้าหมาย [2]

ในปีประมาณ 2551 กรมการศาสนา ได้โอนภาระงานพร้อมงบประมาณให้กระทรวงศึกษาธิการดำเนินการ และได้มอบให้มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยรับโครงการครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมาดำเนินการโดยบรรจุเป็น พันธกิจประเภทงานให้บริการวิชาการแก่ชุมชน โดยได้ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 5 หน่วยงาน ดังนี้ 1) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย มีพระสงฆ์ที่มีความพร้อมและมีพระที่สอนอยู่ในสถานศึกษาต่างๆ อยู่แล้ว 2) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ มีศึกษานิเทศก์และสถานศึกษา โรงเรียนที่มีความต้องการพระสอนศีลธรรม 3) กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม มีวัฒนธรรมจังหวัดซึ่งเป็นผู้ดูแลโครงการครูพระสอนศีลธรรมมาแต่เริ่มแรก 4) สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ มีผู้อำนวยการพระพุทธศาสนาจังหวัดเป็นผู้ส่งเสริมพระสอนศีลธรรม ที่เข้าไปทำการสอนในโรงเรียน 5) คณะสงฆ์ทั้ง 18 ภาค มีเจ้าคณะภาค เจ้าคณะจังหวัดซึ่งปกครองดูแลครูพระสอนศีลธรรมทั่วประเทศ

ในปีงบประมาณ 2552 มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ศูนย์การศึกษาอุบลราชธานี ได้จัดอบรมครูพระสอนศีลธรรม เอกสารสรุปการอบรม [3] พบว่า ครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ยังขาดความรู้ความสามารถในรูปแบบการสอน ไม่รู้จะสอนวิธีใด อีกทั้งไม่ได้รับการฝึกฝนด้านการจัดการเรียนการสอนศีลธรรมมาก่อน รวมทั้งไม่มีความรู้เกี่ยวกับ หลักสูตร เนื้อหา เทคนิคการสอน จิตวิทยาผู้เรียน จิตวิทยาผู้สอน และการขาดแคลนสื่อวัสดุอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอน

จากสภาพปัญหาของครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ผู้วิจัยจึงต้องการที่จะสร้างรูปแบบการจัดการเรียนการสอนศีลธรรม เพื่อให้ครูพระสามารถนำไปใช้ในการสอนและพัฒนาตนเอง เพื่อให้เป็นครูพระที่มีความรู้ความสามารถในการสอน และอบรมผู้เรียนให้เข้าถึงศาสนา มีศีลธรรมที่ดี มีความซื่อสัตย์ และสามารถนำศีลธรรมไปใช้ในชีวิตจริง

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนการสอนศีลธรรมของครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน
- 2) เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนสำหรับครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน
- 3) เพื่อประเมินรูปแบบการจัดการเรียนการสอนศีลธรรมของครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น

3. อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนการสอนศีลธรรมของครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน กลุ่มเป้าหมายเป็นครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน 104 รูป ในจังหวัดอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ศรีสะเกษ ซึ่งเป็นครูพระสอนศีลธรรมที่ศูนย์การศึกษาอุบลราชธานีรับผิดชอบ

ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนสำหรับครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน โดยสุ่มกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีสุ่มแบบเป็นกลุ่ม (area or cluster random sampling)จากนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีโรงเรียนเทศบาลวารินวิชาชาติ โรงเรียนเทศบาลบ้านสุขสำราญ และโรงเรียนเทศบาลบ้านหนองตาโพนมิตรภาพที่ 5 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555 สุ่มมาหนึ่งโรงเรียน และสุ่มอย่างง่าย (random sampling) เลือกมา 1 ห้องเรียนจากโรงเรียนที่สุ่มได้ๆกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน

ระยะที่ 3 การประเมินรูปแบบการจัดการเรียนการสอนสำหรับครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 1 ห้องเรียน 40 คน ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556 โรงเรียนเทศบาลวารินวิชาชาติ โรงเรียนเทศบาลบ้านสุขสำราญ และโรงเรียนเทศบาลบ้านหนองตาไผ่นมิตร์ภาพที่ 5 ใช้วิธีการคัดเลือกแบบเดียวกับดำเนินการในระยะที่ 2

ตัวแปรในการศึกษา

ตัวแปรอิสระ คือ รูปแบบรูปแบบการจัดการเรียนการสอนศีลธรรมที่เหมาะสมของครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน
ตัวแปรตาม คือ 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอน 2) ความพึงพอใจของผู้เรียน

ขอบเขตด้านระยะเวลาในการทดลอง

การวิจัยระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันของการเรียนการสอนศีลธรรมของครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ใช้ระยะเวลาในการศึกษาประมาณ 1 ปี

การทดลองวิจัยระยะที่ 2 ใช้ระยะเวลาในการทดลอง หนึ่งภาคการศึกษาเพื่อยกร่างและพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนศีลธรรมที่เหมาะสมของครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน

การทดลองวิจัยระยะที่ 3 ใช้ระยะเวลาในการทดลอง หนึ่งภาคการศึกษาเพื่อทดลองและประเมินรูปแบบการเรียนการสอนศีลธรรมที่เหมาะสมของครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสนทนากลุ่ม แบบประเมินแผนจัดการเรียนรู้ แบบวัดค่าดัชนีความสอดคล้องขององค์ประกอบในรูปแบบ แบบประเมินเนื้อหาประกอบการสอน แบบประเมินบทเรียนสำเร็จรูป แบบประเมินสื่อประกอบการเรียนการสอน แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบประเมินก่อนเรียนและหลังเรียน และแบบประเมินความพึงพอใจซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การประชุมกลุ่มย่อย และการศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 [1]

การหาคุณภาพเครื่องมือ

การหาคุณภาพเครื่องมือทุกประเภทใช้การประเมินของผู้เชี่ยวชาญ 14 คน ส่วนข้อ 2), 3), และ 4) ใช้นักเรียน จำนวน 30 คน ได้ผลดังนี้ 1) แผนจัดการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยความสอดคล้อง ความเชื่อมโยงและความเหมาะสม เท่ากับ 4.35 อยู่ในระดับสอดคล้องมาก ค่าเฉลี่ยความสอดคล้องของรูปแบบการสอน 4.46 อยู่ในระดับสอดคล้องมาก ค่าเฉลี่ยความสอดคล้อง ความเชื่อมโยงและความเหมาะสมของเนื้อหาประกอบการเรียนการสอน 4.40 อยู่ในระดับสอดคล้องมาก ค่าเฉลี่ยความสอดคล้อง ความเชื่อมโยงและความเหมาะสมด้านสื่อประกอบการเรียนการสอน 4.15 อยู่ในระดับสอดคล้องมาก ค่าเฉลี่ยความสอดคล้อง ความเชื่อมโยงและความเหมาะสมของบทเรียนสำเร็จรูป 4.42 อยู่ในระดับสอดคล้องมาก 2) แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ได้ค่าความยาก (P) อยู่ระหว่าง .63 - .80 ค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง .20 - .53 ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) = 0.90 (Kuder-Richardson สูตร KR₂₀) และค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) 0.942 3) แบบประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .618 โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีของ ครอนบาค (Cronbach)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันของการเรียนการสอนศีลธรรมของครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการจัดประชุมครูพระสอนศีลธรรม 104 รูป ที่อาศัยอยู่ จังหวัดอุบลราชธานี จังหวัดอำนาจเจริญ และจังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งเป็นครู

พระสอนศีลธรรมที่ศูนย์การศึกษาอุบลราชธานีรับผิดชอบของคณะสงฆ์ฝ่ายธรรมยุติกนิกายและมหานิกาย โดยใช้แบบสอบถามแบบปลายเปิด และการสนทนากลุ่มย่อย

ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนศีลธรรมของครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ผู้วิจัยนำผลของการศึกษาในระยะที่ 1 และผลจากการสังเคราะห์เอกสาร หลักการ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมากำหนดโครงร่างของรูปแบบ ซึ่งประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ กิจกรรมการเรียนการสอน และการวัดประเมินผล หลังจากนั้นได้สร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนซึ่งมี 40 ข้อ จัดทำเป็นสองชุดสลับข้อกัน นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไปทดลองใช้กับนักเรียน ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555 จำนวน 30 คน โดยทดสอบต้นภาคเรียนและปลายภาคเรียน หาคุณภาพของแบบทดสอบ เพื่อดูความก้าวหน้าระหว่างก่อนการเรียนการสอนและหลังการเรียนการสอน (E1/E2) หาค่าความยาก (P) อำนาจจำแนก (r) และหาความเชื่อมั่น โดยใช้ สูตร KR₂₀ หลังจากนั้นได้หาคุณภาพของแบบประเมินก่อนเรียนและหลังเรียนแต่ละบทชุดเดียวกันแต่สลับข้อ มี 6 ชุดๆ ละ 10 ข้อ เป็นแบบทดสอบรวม 60 ข้อ เก็บข้อมูลก่อนเรียนด้วยการทดสอบความรู้พื้นฐานของผู้เรียนก่อนที่จะเรียนในบทเรียนนั้นๆ เมื่อเรียนจบในบทนั้นๆ แล้ว ก็นำแบบทดสอบหลังเรียนวัดอีกครั้งหนึ่ง สำหรับการหาคุณภาพแบบประเมินความพึงพอใจต่อการใช้รูปแบบผู้วิจัยได้นำแบบประเมินความพึงพอใจ ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเทศบาลวารินวิชาชาติ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555 จำนวน 30 คน หลังจากใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอน

ระยะที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนศีลธรรมของครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน เป็นการหาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนศีลธรรม ทดลองใช้รูปแบบกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเทศบาลวารินวิชาชาติ จำนวน 1 ห้องเรียน 40 คน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556 โดยใช้แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 40 ข้อ นำข้อมูลมาหาค่าประสิทธิผล (E1/E2) ของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนใช้แบบประเมินก่อนเรียนและหลังเรียน 6 ชุด ๆ ละ 10 ข้อ จำนวน 60 ข้อ เพื่อดูความก้าวหน้าของผู้เรียน หลังจากนั้นจึงให้นักเรียนประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนการสอน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนการสอนศีลธรรมของครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ใช้สถิติพื้นฐานโดยหาค่าร้อยละ [4] และการสรุปประเด็นตามกรอบการสังเคราะห์การประชุมกลุ่มย่อย

ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนสำหรับครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน เป็นการหาคุณภาพของเครื่องมือการวิจัย ได้แก่ แผนการสอน วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องและความเหมาะสมของร่างรูปแบบการเรียนการสอนอันประกอบด้วย แผนจัดการเรียนรู้ องค์ประกอบรูปแบบ เนื้อหา บทเรียนสำเร็จรูป สื่อประกอบการเรียนการสอน ใช้สถิติพื้นฐานหาค่าเฉลี่ย [5] และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ ใช้สถิติวิเคราะห์หาค่าความยาก ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่น ด้วยสูตร KR₂₀ [4] และหาความเชื่อมั่นของแบบวัดความพึงพอใจของผู้เรียนโดยใช้สถิติวิเคราะห์ความเชื่อมั่นของ Cronbach

ระยะที่ 3 การประเมินรูปแบบการจัดการเรียนการสอนศีลธรรมของครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน วิเคราะห์ประสิทธิภาพของรูปแบบการสอน (E1/E2) [6] วิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างคะแนนการสอบก่อนเรียน (Pre-test) และหลังเรียน (Post-test) โดยใช้ t-test (Dependent Samples) [7] และประเมินความพึงพอใจของนักเรียน โดยใช้ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4. ผลและการอภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการเรียนการสอนศีลธรรมที่เหมาะสมของครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน สรุปผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ ดังนี้

1) สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนการสอนศีลธรรมของครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ศึกษาโดยใช้แบบสอบถามแบบปลายเปิด และการสนทนากลุ่มย่อย พบว่า ครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ยังขาดความรู้ความเข้าใจและทักษะในหลายด้าน เช่น 1) วิธีการจัดการเรียนการสอน เนื้อหาหลักสูตร และคุณภาพการสอน เป็นประเด็นที่ครูพระสอนศีลธรรมมีปัญหาอันสืบเนื่องมาจากครูพระสอนศีลธรรมไม่ได้ศึกษาหลักสูตรครูสอนมาโดยตรง 2) วัสดุอุปกรณ์ที่สนับสนุนการจัดการเรียนการสอน เช่น สื่อ เอกสารและอุปกรณ์การเรียนการสอน สื่อสิ่งพิมพ์ ไม่เพียงพอและยังขาดทักษะการบูรณาการมาใช้ 3) ปัญหาการปรับตัวของครูพระสอนศีลธรรม 4) ความรู้ในจิตวิทยาการจัดการเรียนการสอน 5) งบประมาณสนับสนุนครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของนักวิจัยหลายคน เช่น ปรีชา กันธิยะ [8] ได้ทำการศึกษาวิจัย ด้านสภาพการจัดหลักสูตรและการสอนศีลธรรม ควรจัดการศึกษาหลักธรรมโดยใช้เทคนิคและวิธีการสอนในรูปแบบต่าง ด้านสภาพการนิเทศการสอน พระนิเทศ มีน้อย โรงเรียนต้องการพระนิเทศโดยตรง ด้านสภาพการพัฒนาการสอนควรพัฒนาคุณภาพการบริหาร โดยอบรมด้านกระบวนการและแนวทางในการเรียนการสอนให้แก่พระสอนศีลธรรม ด้านสภาพการจัดสื่อการสอน ยังขาดสื่อการสอน และงบประมาณในการจัดทำสื่อไม่เพียงพอ ด้านสภาพการจัดบริหารงบประมาณ บริหารงบประมาณโดยเขตพื้นที่การศึกษา ควรจัดงบประมาณให้เพียงพอ ด้านสภาพการประเมินผล ประเมินผลการเรียนการสอน หลักสูตร และวิธีการสอน ด้านสภาพการบริหารทั่วไป สภาพอาคารสถานที่ที่มีความพร้อมและเหมาะสม ควรจัดห้องจริยธรรมในโรงเรียน สถิตย์ อริวรธนา [9] ได้วิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ตอบแบบสอบถาม พบว่า ความถี่มากที่สุด คือ สถานที่ห้องนอน ห้องน้ำ สิ่งอำนวยความสะดวก ไม่สะอาด ไม่มีความพร้อม ในการให้บริการผู้เข้าร่วมกิจกรรม รองลงมา คือ อาหาร อาหารว่าง ไม่ค่อยอร่อย ไม่เพียงพอและความถี่น้อยที่สุด คือ ควรมีการแบ่งกลุ่มให้ได้พบเพื่อนใหม่ เกมไม่เร้าใจ ผู้เข้าอบรมร่วมโดยไม่เต็มใจ ควรเปลี่ยนสถานที่จัดกิจกรรม จัดกิจกรรมให้หลากหลาย และเกรงใจผู้เข้าร่วมกิจกรรม พระมหาสมชาย ธมฺมวโร [10] ได้ศึกษาวิจัย พบว่า ด้านการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาตามหลักสูตรการสอนของกระทรวงศึกษาธิการพบว่า ครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ได้ดำเนินการขั้นตอนการสอน คือ มีการสอนและการวัดผลและประเมินผลมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ด้านวิธีการสอนที่หลากหลายและการผลิตและการใช้สื่อตามลำดับ ส่วนวิธีการสอนของครูประจำการได้ดำเนินการด้านการวัดผลและการประเมินผลที่มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ด้านวิธีการสอนและด้านการผลิตและการใช้สื่อตามลำดับ

2) รูปแบบการจัดการเรียนการสอนมีองค์ประกอบดังนี้ 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) กิจกรรมการเรียนการสอน 4) การวัดและการประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับองค์ประกอบรูปแบบการสอนตามแนวคิดของปราณี ศิวพรพิทักษ์ [11] วิโรจน์ วัฒนานิมิตกุล [12] ทิศนา แคมมณี [13] พระครูวิสิฐพัฒนารณณ์ บัวศรี [14] Good [15] Anderson [16] Joyce. B and Weil. M. [17] ที่กล่าวถึงรูปแบบการเรียนการสอนว่าต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญได้แก่ 1) มีปรัชญาทฤษฎี หลักการ แนวคิด หรือความเชื่อที่เป็นพื้นฐานหรือเป็นหลักการของรูปแบบ การเรียนการสอนนั้น 2) มีการบรรยายและอธิบายสภาพหรือลักษณะของการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับหลักการที่ยึดถือ 3) มีการจัดระบบคือมีการจัดองค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของระบบให้สามารถนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมายของระบบหรือกระบวนการนั้นๆ และ 4) มีการอธิบายหรือให้ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีสอนและเทคนิคการสอนต่างๆ อันจะช่วยให้การเรียนการสอนเกิดประสิทธิผลสูงสุด ทั้งนี้โดยมีสาระแก่นสำคัญของรูปแบบ 4 ประการ คือ (1) ทฤษฎีหรือหลักการของรูปแบบ (2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ (3) กระบวนการของรูปแบบ และ (4) ผลที่จะได้รับจากการใช้รูปแบบ

จากการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่ แผนการสอน พบว่า ดัชนีความสอดคล้องและความเหมาะสมของรูปแบบอยู่ในระดับเหมาะสมมาก ทั้งวิธีการสอน แผนจัดการเรียนรู้ เนื้อหาประกอบการเรียนการสอน สื่อประกอบการเรียนการสอน บทเรียนสำเร็จรูป สามารถนำไปเป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่เหมาะสมได้ แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีค่าความเชื่อมั่นตั้งแต่ 0.60-1.00 ซึ่งเป็นค่าความเชื่อมั่นที่ยอมรับได้ ค่าความยากและอำนาจจำแนกอยู่ในเกณฑ์ที่สามารถนำไปใช้ได้ ตามเกณฑ์ของ บุญชม ศรีสะอาด [4] โดยค่า P อยู่ระหว่าง .20 ถึง .80 ค่า r อยู่ระหว่าง .20 ถึง 1.00 ซึ่งเป็นเกณฑ์ที่ใช้ได้ของแบบทดสอบ ส่วนแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน มีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) เท่ากับ 0.942 ซึ่งก็อยู่ในเกณฑ์ที่กำหนด แบบประเมินความพึงพอใจของ

ผู้เรียน มีความเชื่อมั่น เท่ากับ .618 สำหรับประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนศีลธรรมที่เหมาะสมของครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน พบว่า มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด โดยผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนหลังใช้รูปแบบสูงกว่าก่อนเรียนมากกว่าก่อนเรียน แสดงว่ารูปแบบการจัดการเรียนการสอนศีลธรรมที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ

3) รูปแบบการจัดการเรียนการสอนศีลธรรมที่เหมาะสมของครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์โดยมี E_1/E_2 เท่ากับ 82.5/87.9 แสดงว่ารูปแบบสามารถนำไปใช้ได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของพลอย เจริญสุข [18] เรื่อง การเปรียบเทียบการสอนแบบใช้ชุดการสอนกับการสอนแบบปกติ ที่ใช้เกณฑ์ในการวัดประสิทธิภาพไม่ต่ำกว่า 80/80 และสอดคล้องกับชัยยงค์ พรหมวงศ์ [19] ได้กล่าวถึงเกณฑ์ประสิทธิภาพว่าเป็นการประเมินผลลัพธ์ของนักเรียนโดยพิจารณาจากผลสอบหลังเรียนและการสอบปลายภาค ประสิทธิภาพของการสอนเป็นเกณฑ์ที่ครูผู้สอนคาดหวังว่านักเรียนจะเปลี่ยนพฤติกรรมจนเป็นที่พอใจ โดยกำหนดให้เป็นร้อยละของผลสอบหลังเรียนของนักเรียนทั้งหมด โดยปกติเนื้อหาที่เป็นความรู้จะตั้งไว้ 80/80 หรือ 90/90 ส่วนเนื้อหาที่เป็นทักษะหรือเจตคติอาจตั้งต่ำกว่านี้ เช่น 75/75 เป็นต้น นอกจากนี้ผู้เรียนมีความพึงพอใจโดยรวมต่อรูปแบบ ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.57$) ความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุดเพราะว่านักเรียนได้เรียนรู้รูปแบบการเรียนการสอนศีลธรรมที่ต่างจากรูปแบบเดิมๆ มีความแปลกใหม่ พร้อมทั้งสามารถศึกษาได้ด้วยตนเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของ เพ็ญพักตร์ นภาพูล [20] ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบเกมการศึกษาการ์ตูนแอนิเมชันที่มีปฏิสัมพันธ์แบบวงกต พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจจากการเรียนด้วยรูปแบบเกมการศึกษาการ์ตูนแอนิเมชันที่มีปฏิสัมพันธ์แบบวงกตเพื่อส่งเสริมคุณธรรมขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับมากที่สุด

5. ข้อเสนอแนะ

- 1) ทุกภาคส่วนควรเข้ามามีส่วนร่วมสนับสนุนส่งเสริมและพัฒนาครูพระที่สอนในโรงเรียน
- 2) กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงวัฒนธรรม และคณะสงฆ์ควรมีแนวทางในการสร้างขวัญและกำลังใจแก่บุคลากรที่ให้ความรู้ทางศีลธรรม
- 3) สถานศึกษา วัด ควรสนับสนุนให้มีแหล่งเรียนรู้ทางศีลธรรมที่หลากหลาย ให้ทุกภาคส่วนควรเข้ามามีส่วนร่วม

6. References

- [1] Ministry of Education, Core Course for Basic Education B.E. 2551: Lesson 1 Religion, Morality and Ethics, The Agricultural Co-operative Federation of Thailand Press, Bangkok, 2008.
- [2] Department of Religious Affairs, Ministry of Culture, A Review of Buddhist Monks for Moral Teaching in Schools Project, Thammasapa, Bangkok, 2006.
- [3] Document on the Summary of Training, the Training of Buddhist Monks for Moral Teaching in Schools in the Handout Documents for Participants in the Training of Buddhist Monks for Moral Teaching in Schools B.E. 2552, Mahamakut Buddhist University, Ubon Rajathani, 2009.
- [4] B. Srisa-ard, Fundamental Research, Suveeriyasarn, Bangkok, 1995.
- [5] K. Vanichbancha, Principle of Statistics, Chulalongkorn University Press, Bangkok, 1996.
- [6] S. Sikkabandit, Saowanee, Educational Technology, King Mongkut's University of Technology North Bangkok, Bangkok, 1985.
- [7] B. Srisa-ard, Boonchom, Statistical Methods for Research, Suveeriyasarn, Bangkok, 2010.
- [8] P. Kantiya, A Development of School Administration Model with Participation of Buddhist Monks in Moral Teaching, Ph.D. Thesis in Educational Administration, Siam University, Bangkok, 2008.

- [9] S. Ariwana, Factors on Motivation in the Participation of Virtue Development Activity of Matthayom 3 Students in Schools in Fang District under Chiang Mai Educational Service Area Office 3, M.Ed. Thesis, Chiang Rai Rajabhat University, Chiang Rai, 2008.
- [10] P.M.S. Thammavaro, A Comparative Study on Buddhism Teaching Organization of Buddhist Monks Teaching Morality in Schools and Teachers in Paseechareon District, Bangkok, M.A. Thesis, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Bangkok, 2009.
- [11] P. Siwapompitak, The Development of Mathematics Instructional Model According to the Theory of Planned Behavior for Developing Mathematics Learning Achievement Behaviors and Mathematics Learning Achievement of the Mathematics Underachievers at the Lower Secondary Education Level, Chulalongkorn University, Bangkok, 1996.
- [12] W. Wattananimitkul, A Development of an Anchored Instructional Model for Enhancing the Inquiring Mind of Elementary School Students, Chulalongkorn University, Bangkok, 1997.
- [13] T. Kaemmanee, Science of Teaching: Knowledge for Efficient Learning Model, Chulalongkorn University Press, Bangkok, 2011.
- [14] P.K.V. Buasri, Teaching Model for Critical Thinking Development of Youth in Phra Pariyattitham School, Ph.D. Thesis, Ubon Rajathani Rajabhat University, 2012.
- [15] C. V. Good, Dictionary of Education, McGraw-Hill Book Company, New York, 1973.
- [16] T. P. Anderson, Using models of Instruction in C. R. Dills and A.J. Romis Zowski (eds.), Instructional development paradigms, Englewood, NJ, 1997.
- [17] B. Joyce. B, M. Weil, Model of Teaching 7th education United States of America, Pearson, 2004.
- [18] P. Chareonsuk, A Comparative Study between the Use of Instructional Package and Traditional Teaching on the Topic of Social Problems and the Solutions in the Higher Certificate of Education Level, Uttaradith Teacher's College, M.A Thesis (Education Science – Teaching), Kasetsart University, Bangkok, 1981.
- [19] C. Phromwongse, Instructional Package for Primary Level, Supplementary Document for Instructional Media for Primary Level Course, Faculty of Education, Sukhothai Thammathirat Open University, Bangkok, 1980.
- [20] P. Napakul, A Development of Cartoon Animation Educational Games with Maze Interaction for the Promotion of Morality for Level 2 Students, D.Ed Thesis, Srinakarinwirot University, Nakon Nayok, 2010.